

## Nr 138.

Av herr Lövgren i Nyborg, om inrättande av en »näringsrevisionsfond».

Det inträffar ibland, att näringslivet inom en bygd råkar i lägervall på grund av ekonomiska svårigheter, vilka bottna uti ett tidigare överskattande av näringsens avkastningsförmåga. När en sådan händelse inträffar, är det klart, att de privata ekonomiska intressena försöka att för sin del begränsa katastrofen till minsta möjliga dimensioner. Men därvid inträffar det naturligt nog, att det, som för dessa privata ekonomiska intressen är fördelaktigt, blir till allra största skada för samhället och staten. Det borde därför finnas någon form för statsingripande på ett smidigt sätt, någon möjlighet för den sittande regeringen att göra en ekonomisk insats för att hindra näringslivets sammanbrott, möjlighet att avvärja vittgående ekonomiska katastrofer. För att klart visa nödvändigheten, ur statens synpunkt, av att regeringarna erhålla medel till förfogande för ett sådant ändamål skall här refereras till ett konkret fall:

När det stora trävarubolaget Ytterstfors—Munksund råkade i ekonomiska svårigheter, följde därmed nedläggandet av driften vid flera av bolagets verk i östra Norrbotten, nämligen Törefors, Båtskärsnäs och Karlsborg. Den främste intressenten i bolagets konkurs, Svenska Handelsbanken, gick in för en koncentration av driften till Piteåbygden, och Kalixbygden lämnades åt sitt öde. Följden härav blev, att arbetslöshet och nöd höllo sitt intåg i den förut relativt välmående bygden i östra Norrbotten, fattigvårdstungan sprang upp till en förut oanad höjd, den är nu inom flera av östra Norrbottens kommuner omkring 5 kr. per bev.-krona, nödhjälpsarbeten måste anordnas, vilka ytterligare belastade kommunernas budget och samtidigt som skatterna på detta sätt drevos i höjden, försämrades bondebefolkningens avsättningsområden, vilket ytterligare skärpte den ekonomiska krisen. Rent siffermässigt kan man avläsa den industriella krisens förlopp uti följande redogörelse för beskattningens höjd inom de olika kommunerna: År 1918 var kommunal-skatten i Nederkalix kommun kr. 7: 45 per bevillningskrona, år 1925 kr. 15: 65. Inom Överkalix kommun var skatten år 1918 kr. 14: 90 per bev.-krona, år 1925 kr. 15: 80. Härvid är dock att märka, att vägskatten spelar en mycket stor roll, och vägdistriktets ekonomi framgår bäst av följande siffror: Överkalix vägdistrikt häftade år 1922 i skuld för en summa av 23,808 kr., men 1926 hade skuldsumman stigit till 402,305 kr., d. v. s. att nödläget inom kommunen framtvingat en forcerad vägbyggnad med ty åtföljande stegring av utdebiteringen per vägfyrk och skuldsättning av vägdistriktet. Sam-

tidigt hade kommunens skuldsumma stegrats från 74,248 kr. till 189,146 kr. Av dessa siffror framgår, att man inom denna kommun i synnerligt hög grad ställt gäldandet av de med den nuvarande kristiden förenade kostnaderna på framtiden. Inom Nedertorneå kommun var utdebiteringen år 1918 7: 73 per bev.-krona, år 1925 var den kr. 13: 30. Samma företeelser i fråga om skatteskärpning göra sig gällande över hela östra Norrbotten och de bottna utan något tvivel uti den industriella krisen. Den fråga man då gör sig är denna: Finnas förutsättningar för en industriens rekonstruktion inom dessa bygder? Svaret härpå kan endast bli ett obetingat ja. Men frågar den oinvidige: Varför vill då icke den privata företagsamheten inom landet utnyttja tillfället att uppbygga en industri i dessa trakter? Svaret på denna fråga blir litet vidlyftigare, men det torde likväl på ett tillfredsställande sätt kunna förklaras, att den privata företagsamheten visat sig återhållsam på denna punkt.

När professor T. Jonson år 1923 framlade sina kalkyler över läget på det skogsekonomiska området, vilka gingo ut därpå, att vi här i landet överavverkade vår skog med 10.5 milj. kbm., blev följden, att en stor del av den svenska träförädlingsindustriens ekonomiska förläggare började att fråga sig, om deras företag hade råvaror tryggade för framtiden. Och när man icke hade några säkra beräkningar om det totala skogskapitalet och återväxten, tog man det säkra för det osäkra och införde en restriktiv politik gent emot kreditgivning till nyanläggningar. Från åtskilliga håll och särskilt från representanter för trävaruindustrien i Sydsverige framfördes den meningen, att råvarorna från Norrbottens skogar skulle med större fördel kunna föras söderut och förädlas vid verken därstädes. Ja, man har t. o. m. propagerat för en sulfatfabrik i Malmö baserad på råvara från Norrbotten.

Nu har ju riksskogstaxeringen givit vid handen, att prof. Jonsons beräkningar voro mycket för pessimistiska, att han underskattade virkesmassan med 40 % och återväxten med inemot hälften. Det finns således ingen anledning att tala om en inom snar framtid inbrytande katastrof på grund av virkesbrist för våra träförädlingsföretag.

Befolkningen inom Nederkalix kommun, som först och främst drabbats av industriens nedläggande, har nu samlats i strävandena att rekonstruera industrien genom försöket att bilda ett bolag för övertagandet av Karlsborgs sågverk och sulfatfabrik. Genom bildandet av en ekonomisk förening med underborgens av kommunen har man möjliggjort för varje bonde och arbetare att teckna förhållandevis stora belopp, och man tror sig med säkerhet kunna räkna med att inom kommunen uppbringas 1 miljon kronor. Men denna summa utgör icke mer än en tredjedel av vad som behöves, och man måste följaktligen vända sig utåt för att uppbringa återstoden av kapitalet. Huruvida man lyckas i dessa strävanden är för ögonblicket icke möjligt att säga. Men om man icke kan anskaffa hela det kapital, som erfordras, då borde staten bidra med så stora belopp, som erfordras för att få företaget igång. Ty staten har så stora ekonomiska, sociala och nationella intressen att till-

varataga inom denna landsända, så att en passiv hållning, som skulle leda till industriens definitiva nedläggande, komme att kosta mera penningar än det som erfordras för att få industrien igång. Och man bör ej bortse ifrån att det årtionden långa och mödosamma arbetet på att närma och knyta dessa traktens befolkning till Sverige skulle lida ett svårt avbräck.

På den finska sidan, norr om Kemi, arbetar man febrilt på fullkommandet av den industriella apparaten samtidigt som man öppnar nya kommunikationsleder. Till den produktionsmöjlighet av 30,000 ton sulfitmassa, som man redan har, lägges nu en stor fabrik för framställning av 30,000 ton sulfatmassa. Därjämte äro samtliga sågverk igång, och en ny järnväg, som förbinder hamnen vid Röntä, i omedelbar närhet av gränsen, med det inre av landet är under byggnad. Det blir under sådana förhållanden icke underligt, om befolkningen på den svenska sidan gränsen frågar sig: Vad är det för fel på vår sida? När skatterna stiga i höjden och fattigdomen ökas, arbetslösheten blir permanent samtidigt som arbetslösheten är okänd på andra sidan gränsen och välståndet stiger.

Staten äger i runt tal 950,000 har produktiv skogsmark inom övre eller östra Norrbotten med ett taxeringsvärde av 29,216,700 kronor. Det blir följaktligen inga småsummor, som staten årligen får offra inom dessa kommuner i form av förhöjda skatteutgifter till kommunerna och vägdistriktet som en följd av den industriella stagnationen fränsett alla de utgifter, som direkt följa med arbetslösheten.

Av det ovan anförda exemplet torde klart framgå, att situationer kunna förekomma, då det blir ett statens intresse att ingripa till stöd för ett tynande näringsliv. Flera exempel skulle utan tvivel kunna anföras, som peka i samma riktning. För att få den statliga hjälpen placerad på det mest effektiva sättet torde den bästa utvägen vara, att riksdagen ställer en näringsrevisionsfond till regeringens förfogande med det uttryckliga direktivet, att den endast skall komma till användning inom sådana orter, där förutsättningar för näringslivets rekonstruktion finnas och stora sociala och nationella värden stå på spel.

På grund av det ovan anförda hemställes,

att riksdagen bland utgifter för kapitalökning under budgetåret 1927—1928 uppför en summa av 10,000,000 kronor, under namn av »Näringsrevisionsfonden», att ställas till Kungl. Maj:ts disposition enligt härovan föreslagna grunder.

Stockholm den 21 januari 1927.

O. W. Lövgren  
i Nyborg.